

”Vidste du, at...”

- Om udligningsordningen og dens betydning for dig!

Vidste du, at uden udligningsordningen skulle en indbygger på Lolland betale 42,5 % i kommuneskat, mens en indbygger i Gentofte kun skulle betale 9,6 % i kommuneskat, hvis de to kommuner skulle fastholde det nuværende – og i øvrigt ulige – serviceniveau.

Faktaboks

Forskellen i beskatningsniveau i de to kommuner skyldes især, at indbyggerne i Lolland Kommune ift. indbyggere i Gentofte Kommune har en lavere indkomst og udgør samtidig et større udgiftspres for kommunen.

Beskatningsgrundlaget, dvs. den indkomst og grundværdi, som kommunen kan indkræve skat af, er 163.175 kr. pr. indbygger i Lolland Kommune og over dobbelt så højt i Gentofte Kommune med 377.409 kr. pr. indbygger. På samme tid er udgiftsbehovet i Lolland Kommune 80.637 kr. pr. indbygger, men kun 56.120 kr. pr. indbygger i Gentofte Kommune. Derfor er behovet for beskatningsniveau så forskelligt i de to kommuner, og derfor er der behov for udligning!

Kilde: Arne Ullum, NB Økonomi (2019). ”Kommuner i yderområder og på Vestegnen de største tabere, hvis udligning forsvandt”. Social- og Indenrigsministeriets Kommunale Nøgletal, 2019.

Vidste du, at der reelt set kun er knap 7 % af alle de penge, der er afsat til udligning, der er betalt af kommuner til kommuner på landsplan.

Faktaboks

Den danske stat afsætter årligt 56,1 mia. kr. til udligning. Herudover betaler alle landets kommuner yderligere 4,4 mia. kr. til landsudligningen, og hovedstadskommunerne betaler ligeledes selv 3 mia. kr. specifikt til hovedstadsudligningen. Samlet set er der altså afsat i alt 63,4 mia. kr. til udligning årligt, hvoraf blot 4,4 mia. kr. indgår i den landsdækkende kommunale udligning.

Kilde: Egne beregninger pba. tal fra Social- og Indenrigsministeriets Kommunale Nøgletal (2019).

Vidste du, at en gennemsnitlig LO-familie på Langeland betaler ca. 40.000 kr. mere i kommuneskat om året end en tilsvarende familie i Rudersdal?

Faktaboks

Dette ulige forhold skyldes de forskellige beskatningsniveauer i de to kommuner. Fordi den gennemsnitlige indkomst og grundværdi er højere i Rudersdal end i Langeland Kommune, kan Rudersdal Kommune sikre samme skatteindtægt ved et lavere beskatningsniveau. I Langeland Kommune skulle familien i 2019 betale 27,33 % i kommuneskat, mens familien i Rudersdal Kommune kun skulle betale 22,40 % i kommuneskat. Har familierne en samlet skattepligtig indkomst på 766.500 kr., skal familien på Langeland betale knap 40.000 kr. mere om året i kommuneskat end familien i Rudersdal.

Og på trods af den større skat, får familien på Langeland en lavere kommunal service end familien i Rudersdal.

Kilde: Balance Danmark, 2019.

Vidste du, at hovedstadskommunerne sammenlignet med provinskommunerne bruger 28 % mere pr. barn i dagtilbud, 11 % mere pr. barn i folkeskolen og 13 % mere pr. ældre på ældreområdet?

Faktaboks

Formålet med den kommunale udligningsordning er, at landets 98 kommuner skal kunne levere nogenlunde samme service ved nogenlunde samme beskatningsniveau. Tallene her viser tydeligt, at det formål ikke bliver indfriet igennem den nuværende ordning.

Kilde: Bedre Balance (2019). "Lavt serviceniveau til børn og ældre i provinsen".

Vidste du, at borgere i provinsen i gennemsnit betaler 1,25%-point mere i kommuneskat end borgere i hovedstadsområdet?

Faktaboks

Formålet med den kommunale udligningsordning er, at landets 98 kommuner skal kunne levere nogenlunde samme service ved nogenlunde samme beskatningsniveau. Som den nuværende ordning er skruet sammen, er kommunerne uden for hovedstaden altså hverken i stand til at tilbyde sine borgere den samme velfærd eller den samme kommuneskatteprocent som hovedstadskommunerne.

Kilde: Bedre Balance (2019). "Vi ønsker et enstrengt udligningssystem!"

Vidste du, at der er stor forskel på, hvilke typer udgifter kommunerne har?

Faktaboks

Mens Lolland Kommune i 2019 skulle bruge 20.939 kr. pr. indbygger på overførsler, skulle Gentofte Kommune kun bruge 5.826 kr. pr. indbygger på overførsler. Omvendt kunne Lyngby-Taarbæk Kommune bruge hele 2.616 kr. pr. indbygger til byudvikling, mens Vesthimmerlands Kommune kun kunne bruge 245 kr. pr. indbygger på denne type serviceudgift.

Kommunerne varetager en række forskellige opgaver og har både nødvendige og prioriterede udgiftsposter. På Lolland, hvor arbejdsløsheden er høj, er det nødvendigt for kommunen at bruge mange penge på indkomstoverførsler. Kommuner, der ikke oplever samme udgiftspres fra nødvendige udgiftsposter, har derimod rum til at prioritere mere luksusprægede udgifter. Rigere kommuner som f.eks. Lyngby-Taarbæk har derfor mulighed for at bruge flere penge på en udgift som byudvikling og miljø.

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets Kommunale Nøgletal, 2019.

Vidste du, at en helt almindelig LO-familie i bykommunerne udløser flere udligningsmidler end en tilsvarende LO-familie i landkommunerne?

Faktaboks

Forudsætningerne for at finde bolig for en familie med to forsørgere, hvor den ene f.eks. er sygeplejerske og den anden håndværker, er vidt forskellige fra land til by. I landkommuner vil en sådan LO-familie typisk bo i ejerbolig, da boligpriserne er markant lavere her. En tilsvarende LO-familie i bykommunerne vil have sværere ved at købe, da boligpriserne er markant højere her, og de vil derfor oftere bo til leje i almene boliger eller private udlejningsboliger. I den nuværende udligningsordning vil de to LO-familier på trods af samme indkomst kun medføre udligningsmidler i bykommunerne, da der gives tilskud til almene og udlejningsboliger men ikke til ejerboliger.

Kilde: Arne Ullum, NB Økonomi (2017). "LO-familier udløser tilskud i bykommuner – men ikke i landkommuner".

Vidste du, at i det nuværende udligningssystem betaler de 75 kommuner, der har færrest indvandrere og efterkommere, over 1,1 mia. kr. for meget i udligning til de 23 kommuner, der har flest indvandrere og efterkommere?

Faktaboks

Udligningsordningen har til hensigt bl.a. at kompensere kommuner for de sociale udgifter, der er relateret til antallet af indvandrere og efterkommere i kommuner. Der er to fejl i det nuværende system, der reelt fører til en tredoblet compensation for visse kommuner. For det første er udgifterne i udlændingeudligningen baseret på tal fra 1988, hvor udgifterne var estimeret til at være dobbelt så høje pr. indvandrer og efterkommer, som de estimeres til at være i dag. For det andet er der flere udligningsordninger, og antallet af indvandrere indregnes både i selve udlændingeudligningen og i den generelle landsudligning. Samlet set kompenseres de kommuner med flest indvandrere og efterkommere altså tredobbelt i den nuværende udligningsordning.

Kilde: RimeligUdligning.nu. (2017). "Udgifter til udlændinge udlignes flere gange".

Vidste du, at hver indbygger over 84 år udløser hele 134.886 kr. fra udligningssystemet?

Faktaboks

I udligningssystemet udløser en 85-årig 134.886 kr., mens en 84-årig blot udløser 47.809 kr. Teorien er, at de ældste gennemsnitligt er mest plejekrævende. Gennemsnitslevetiden i Danmark varierer dog meget. Lavest på Lolland, højest i Nordsjælland. På Lolland er gennemsnitsalderen for borgere på plejecentre 82,7 år – de er altså for unge til at udløse den høje udligning, selvom de er de mest plejekrævende borgere i kommunen. Modsat vil der i kommuner med høj levealder være flere raske ældre, der udløser det høje tilskud uden at lægge beslag på kommunal service. Eks. er gennemsnitslevealderen på Lolland 77,7 år, mens den i Gentofte er 83,4 år. De mest plejekrævende indbyggere er altså yngre på Lolland end i Gentofte.

Kilde: Pressemeldelse fra Lolland Kommune (2020) "Udligningsreform: Største absurditeter må som minimum rettes".

Vidste du, at den nuværende udligningsordning overvurderer bykommunernes sociale udfordringer og undervurderer landkommunernes sociale udfordringer?

Faktaboks

Det er primært kontanthjælpsmodtagere, der udløser penge fra kriteriet i udligningsordningen om personer med lav indkomst – ikke førtidspensionisten. Før man i systemet bliver betragtet som en person med lav indkomst, må man f.eks. ikke have en formue på over 10.000 kr. Det er et af de kriterier, som flytter flest penge til bykommunerne på bekostning af specielt yder- og landkommunerne, da de fleste kontanthjælpsmodtagere er bosiddende i bykommunerne, mens yder- og landkommuner har flere førtidspensionister. Indkomst- og formuekravet gør, at førtidspensionisten ofte ikke bliver talt med som en person med lav indkomst, men det er ofte meget langt fra virkeligheden.

Kilde: Arne Ullum, NB Økonomi (2019). "Tilfældighed i udligning dræner kommuner med mange nye førtidspensionister".

Vidste du, at hvis Ringkøbing-Skjern Kommune blev optaget som den 35. hovedstadskommune, ville kommunen få 152 mio. kr. mere om året til velfærd?

Faktaboks

Hvis en enkelt kommune i provinsen blev optaget i den særlige hovedstadsudligning som den 35. hovedstadskommune, ville det medføre en absolut gevinst for kommunekassen. Hovedstadsudligningen giver nemlig et højt udligningsniveau i hovedstadsområdet og et væsentligt lavere niveau i provinsen. Dermed er hovedstadsudligningen med til at dele landets kommuner i et A-hold i hovedstaden og et B-hold i provinsen. Derfor foreslår både Balance Danmark og Bedre Balance et énstrengt udligningssystem, hvor alle behandles ens og gives lige muligheder.

Kilde: Bedre Balance (2019). "Den 35. hovedstadskommune"